

EL teadustegevuse ühiskavandamine

Reesi Lepa
Nõunik
Teadusosakond

18. aprill 2013

Euroopa teadusruum (ERA)

- 5 initsiatiivi:
  - Euroopa koostöö teadlaste jaoks (*Researchers' Partnership*)
  - Teadustegevuste ühiskavandamine (*Joint Programming Initiatives*)
  - Tipptasemel infrastruktuurid (*ESFRI teekart*)
  - ERA avatus ülejäänud maailmale (EL rahvusvahelistumise tegevused)
  - Teadmiste siire

EL teadusprogramm „Horisont 2020“ ja partnerlused

- Avaliku ja erasektori partnerlused, mille puhul erasektori sisuline ja rahaline panus olulised, nt ühisettevõtted, tehnoloogiaalgatused.
  - Olulised kriteeriumid – EL tasandi lisaväärtus, jagatud visioon ja eesmärgid, konkurentsivõime suurendamine, pikaajaline panustamine TA&I-sse.

EL teadusprogramm „Horisont 2020“ ja partnerlused

- Avaliku sektori partnerlused
  - Koostöö tugevdamine - riiklikke, regionaalseid ja rahvusvahelisi tegevusi viiakse EL tasandil ühiselt ellu (nt teadustegevuse ühiskavandamise algatused, tulevikutehnoloogiate projektid).
- Partnerluste elluviimine
  - ERA-Net skeemid – toetusgrandid koostöö ettevalmistamiseks, võrgustike loomiseks, ühiste tegevuste koordineerimiseks, EL poolne rahastus ühistele konkurssidele.
  - Art 185 programmid – EL osalemine liimesriikide ühisprogrammides. EL poolne panus vaid juhul, kui osalejate poolne suur panustamine, sh rahastuse koondamine ning vajadus ühise rakendusstruktuuri loomise järele.

Suured väljakutsed - „Horisont 2020“

Euroopa 2020 strateegia eesmärkidest tulenevad prioriteetidid ja sotsiaalsed väljakutsed, et koondada TA&I kriitilist massi:

- *Health, demographic change and well-being,*
- *European bioeconomy challenges (food security, sustainable agriculture, marine and forestry, marine and maritime and inland water research),*
- *Secure, clean and efficient energy,*
- *Smart, green and integrated transport,*
- *Climate action, resource efficiency and raw materials,*
- *Europe in a changing world – inclusive, innovative and secure reflective societies,*
- *Secure societies - protecting freedom and security of Europe and its citizens.*

Teadustegevuste ühiskavandamine

(Joint programming)

- Üksikute liikmesriikide võimes lahendada suuri probleeme on piiratud, ressursid on killustatud.
- Teadus ja tehnoloogia peavad kaasa aitama väga suurte ühiskonna ees seisvate probleemide lahendamisele.

Järeldus:

**suuri väljakutseid vaja lahendada
ühiselt.**

Teadustegevuste ühisalgatuste (JPId) põhimõtted

- EL liikmesriigid ja assotsieerunud riigid osalevad:
  - vabatahtlikult, valides endale sobivad teemad,
  - ühise strateegilise tegevuskava defineerimisel, arendamisel ja rakendamisel.
- Tegevused võivad haarata uute programmide ja algatuste loomist, aga ka olemasolevate riiklike programmide koostööd.
- Algatused nõuavad
  - kõige sobivamate kootöö instrumentide väljavalimist või loomist,
  - liikmesriikide ressursside ühendamist,
  - ühist monitooringut ja tegevuste analüüsi.

JPI-de teemade valik

- Teemade valikuks loodi kõrgetasemeline grupp, 2011.a. lõpuks kinnitasid ministrid kõik 10 teemat:
  - *Joint Programming in Neurodegenerative Diseases* (pilootprojekt, dets 2009)
  - *Agriculture, Food Security and Climate Change* (okt 2010)
  - *A Healthy diet for a Healthy life* (okt 2010)
  - *Cultural Heritage and Global Change* (okt 2010)
  - *More Years, Better Lives - The Potential and Challenges of Demographic Change* (sept 2011)
  - *The microbial challenge - An emerging threat to human health* (dets 2011)
  - *Connecting Climate Knowledge for Europe (Clik'EU)* (dets 2011)
  - *Healthy and Productive Seas and Oceans* (dets 2011)
  - *Urban Europe - Global Challenges, Local Solutions* (dets 2011)
  - *Water Challenges for a Changing World* (dets 2011)

Vabatahtlikud raamtingimused JPI-de jaoks

- Üldised põhimõtted:
  - globaalsete probleemide ja suurte väljakutsetega ühine tegelemine,
  - vabatahtlik osalemine,
  - lihtne ja ühtne rakendamine,
  - paindlikkus (toimimismudel, raamtingimused),
  - avatus edasistele arengutele,
  - madal üldkulu.

Vabatahtlikud raamtingimused

- *Peer Review* protseduur
  - Ekstsellentsus, erapooletus, läbipaistvus, konfidentsiaalsus.
- Tuleviku-uuringutega seotud tegevused
  - Sidusrühmade ja otsuste tegijate kaasamine, üle-Euroopaline tegevus, konteksti arvestamine, süsteemsus, tulemuste ellurakendamine.
- JPI-de hindamine
  - Erinevad tasandid, ex-post hindamine, JPI-de eripärade arvestamine, perioodilisus.
- Piiriülene T&A rahastamine
  - Paindlikkus, lihtsus, pühendumus, usaldus.
- T&A tulemuste levitamine ja kasutamine
  - Avatud juurdepääsu poliitika
- Intellektuaalomandi kaitse, juhtimine ja jagamine, kasutamine liigipääs

Euroopa teadusruumi raamistik (juuli 2012)

- Tugevdatud piiriülene koostöö ja konkurents:
  - Ühised prioriteetid ja teadusuuringute kavad, ühised konkursid ja projektid.
- Ühiseid teadusuuringute kavasid tuleks rakendada koostöös ELi-väliste riikidega, kus see on vajalik ja võimalik.

ERA raamistik – üleskutse liikmesriikidele

- Tugevdada jõupingutusi ühiste teadusuuringute kavade rakendamisel, tagada piisav riiklik rahastamine, viia läbi ühine järelhindamine.
- Tunnustada rahvusvahelisi eksperdihinnanguid ja võtta need aluseks riikliku rahastamise otsuste tegemisel.
- Kõrvaldada õiguslikud ja muud tõkked piiriüleisel koostööl, et oleks võimalik tegevusi ühiselt finantseerida, sh vajadusel koostööd ELi-väliste riikidega.

ERA raamistik – üleskutse T&A organisatsioonidele

- Leppida kokku ühised rahastamispõhimõtted, et muuta riiklikud teadusprogrammid ühilduvaks ja teadlastele lihtsamaks.
- Edasi arendada ja kasutusele võtta piiriülese koostöö mudelid.
- Katsetada ühiste konkursside kasutamist, võimaluse korral koos ühe ühise rahvusvahelise hinnangu andmisega, mis võetakse rahastamisotsuse tegemisel aluseks.

ERA raamistik – Euroopa Komisjoni kohustused

- Korraldab ja stimuleerib avaliku sektori siseseid partnerlusi ja osaleb neis.
- Kaardistab tegevused kokkulepitud prioriteetsetes valdkondades.
- Toetab organisatsioone vastastikuse eksperdi hinnangu tüüpi ühiste rahvusvaheliste hinnangute kasutuselevõtmisel ja ühiste rahastamisstandardite sisseadmisel.

Praegune seis

- Uusi JPIsid juurde ei looda, käivitatakse olemasolevad.
- Esialgne retoorika, et JPId toimivad liikmesriikide enda rahastamisel, EL-ilt lisaraha ei tule, on muutunud.
  - EK otsib rahastamisskeeme, nt ERA-Netid, art 185 programmidenä.
  - EL teaduse raamprogrammi „Horisont 2020“ ettepanekus lubab Euroopa Komisjon aidata kaasa JPI-de tugevdamisele.
  - Ühisosa teiste algatustega nn suurte väljakutsete lahendamisel.
- Eesti – Põllumajandusministeerium osaleb, Sotsiaal- ja Keskkonnaministeeriumid analüüsivad oma haldusalas olevates T&A algatustes osalemist.
- HTMi poolelt saab teaduse rahvusvahelistumise programmi kaudu katta kulusid, mis on seotud rahvusvahelise teaduskoostööga, sh vajadusel töökoha finantseerimine.